

Kriminalomsorgens regioner
Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS)

Rundskriv

KDI 5/2020

Vår ref:
202004037-275

Dato:
01.04.2020

KDI 5/2020 – NY FORSKRIFT OM STRAFFEGJENNOMFØRING FOR Å AVHJELPE KONSEKVENSER AV UTBRUDD AV COVID-19

1. Innledning

Staten er ansvarlig for at de innsatte har forsvarlige forhold under fengselsoppholdet. Justis- og beredskapsdepartementet har derfor vedtatt forskrift om straffegjennomføring i medhold av lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19 mv. (koronaloven). Forskriften trådte i kraft 27. mars 2020. Dette rundskrivet gir nærmere retningslinjer for anvendelsen av forskriften.

Kriminalomsorgen gjennomfører straff i fengsel og i samfunn, og skal i samarbeid med andre offentlige etater legge til rette for at innsatte får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på. Det er utvilsomt at Covid-19-utbruddet kan kreve tiltak som griper inn i innsattes rettigheter. Foruten behovet for hjemmel i lov, må slike inngrep være forholdsmessige, og ikke mer omfattende enn nødvendige, for å være rettmessige. Det kan også være krav om at eventuelle negative effekter må avhjelpes. Grunnleggende menneskerettigheter, slik som forbudet mot tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, må overholdes også i krisetider.

Covid-19-utbruddet fører til økt sykefravær og redusert kapasitet i kriminalomsorgen. For å sikre forsvarlige forhold i fengslene, ser Justis- og beredskapsdepartementet behov for at kriminalomsorgen skal kunne nekte besøk ut over det den har kapasitet til å håndtere på grunn av sykefravær, jf. forskriften § 1.

For å sikre at belegget i fengslene kan tilpasses kapasiteten i kriminalomsorgen, og motvirke at det oppstår en betydelig og uheldig kø av dommer for straffegjennomføring, ser departementet at det videre er behov for å utvide kriminalomsorgens hjemmel for å gjennomføre straff med elektronisk kontroll. Forskriften § 2 utvider derfor begrensningen til idømt eller resterende straff på fire måneder som ligger i straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd første punktum, slik at den endres til seks måneder.

Enn videre åpner forskriften for prøveløslatelse fra fengselsstraff med vilkår om elektroniske kontrolltiltak, jf. § 3.

Endelig har departementet fastsatt en klarere hjemmel for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd uavhengig av om den domfelte selv ønsker straffavbrudd, jf. forskriften § 4.

2. Besøk til innsatte i fengsel

§ 1 Besøk i fengsel

Dersom sykefravær i kriminalomsorgen gjør det nødvendig, eller besøk ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte, kan kriminalomsorgen nekte besøk. Kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte kan ha kontakt med familie ved bruk av fjernkommunikasjon.

Besøk fra advokat og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan bare nektes dersom besøket ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte. Ved nektelse av besøk etter dette ledd skal kriminalomsorgen legge til rette for kontakt ved bruk av fjernkommunikasjon. Kriminalomsorgen gir retningslinjer for praktiseringen av besøk fra advokat. Forskrift 12. desember 2005 nr. 1442 om salær fra det offentlige til advokater m.fl. etter faste satser (stykkprissatser) § 9 fjerde ledd om godtgjøring til forsvarers bistand i fengselsbesøk vil gjelde for fjernkommunikasjonen mellom advokat og klient.

Innsattes tilgang til helsetjenester kan ikke begrenses på grunnlag av denne bestemmelsen.

2.1 Kriminalomsorgens adgang til å nekte besøk i fengsel

Innsattes adgang til å motta besøk i fengsel er regulert i straffegjennomføringsloven § 31. Hovedregelen etter denne bestemmelsen er at innsatte skal kunne motta besøk hvis ikke annet følger av samme bestemmelse. En unntakshjemmel finnes i § 31 fjerde ledd, som skisserer konkrete situasjoner der besøk kan nektes. Unntakene i bestemmelsen er utformet primært med tanke på tilfeller der det er noe ved de konkrete involverte personene som tilsier at et besøk kan innebære en sikkerhetsrisiko eller fare for planlegging av ny kriminalitet.

Forskriften § 1 innebærer at kriminalomsorgen kan nekte besøk på grunn av kapasitetsmangel som følge av sykefravær eller helsemessige forhold, uavhengig av om det er særskilte forhold ved den innsatte eller den besøkende som ville gjøre et besøk særskilt krevende eller risikofyllt. Dette innebærer at innsatte ikke skal kunne motta besøk fra familie, venner og andre personer som vedkommende ønsker besøk av. Tilsvarende gjelder for personer som besøker innsatte i kraft av sin stilling eller sitt oppdrag, herunder ansatte i kommunen, NAV og barnevernet, livssynsrepresentanter, mentorer mv. KDI vil besørge informasjon til berørte grupper særskilt.

Som følge av Covid-19-utbruddet har KDI besluttet at innsatte midlertidig ikke får motta besøk fra familie, venner eller andre personer som han eller hun ønsker besøk av, jf. KDIs brev om midlertidig opphevelse av innsattes rett til besøk av 17. mars 2020 til kriminalomsorgens regioner med senere presiseringer.

2.2 Alternative kontaktformer

Kontakt med familie og andre utenfor fengsel kan være av stor betydning for den innsattes velferd, og generelt er besøk et verdifullt bidrag til rehabilitering av innsatte. For å avhjelpe negative virkninger av å nekte besøk, pålegger forskriften § 1 derfor kriminalomsorgen å legge til rette for kontaktformer som kan være mindre ressurskrevende enn fysiske besøk.

KDI har i denne forbindelse kjøpt inn og opprettet en videoløsning via nettbrett, slik at kompensierende tiltak kan gjennomføres i form av videosamtale/videobesøk. Videoløsningen er utformet slik at nettbrettene ikke gir andre muligheter enn til å sette opp og gjennomføre møter. Det vises i denne sammenheng til KDIs rundskriv om gjennomføring av videosamtale i fengsel mellom innsatte og besøkende mv. av 27. mars 2020.

Det skal også tilrettelegges for kompensierende tiltak i form av utvidet ringetid for de innsatte som blir berørt. Det overlates til lokalt nivå å vurdere hvor omfattende ringetid det kan tilrettelegges for, basert på lokale forhold og enhetens ressurstilgang. Det oppfordres til å øke telefontiden betydelig.

Kostnader forbundet med telefoning og gjennomføring av videosamtale skal dekkes av kriminalomsorgen.

Det følger av forskriften § 1 første ledd annet punktum at kriminalomsorgen «så lang mulig» skal legge til rette for at innsatte kan ha kontakt med familie ved bruk av fjernkommunikasjon. Det er altså sentralt at kriminalomsorgens tilrettelegging for alternative kontaktformer må avstemmes mot andre nødvendige gjøremål i den spesielle situasjonen som Covid-19 innebærer.

2.3 Særskilt om besøk fra advokat eller offentlig myndighetsrepresentant

Kontakten mellom advokat og klient har et særskilt vern. Besøk fra advokat og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan bare nektes dersom besøket ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte, jf. forskriften § 1 annet ledd. Besøk fra advokat og offentlig myndighetsrepresentant kan altså kun nektes på grunn av helsemessige forhold, men ikke på grunn av kapasiteten i kriminalomsorgen.

Dersom besøk som nevnt ovenfor nektes, skal kriminalomsorgen legge til rette for kontakt ved bruk av fjernkommunikasjon.

I de tilfeller hvor besøk fra advokat eller offentlig myndighetsrepresentant i fengsel tillates, pålegges enheten å besørge at samtale med vedkommende representant gjennomføres ved bruk av glassvegg, uten at overhøring av samtalen finner sted. Videre vises det til at Folkehelseinstituttet (FHI) har utarbeidet generelle anbefalinger for å unngå smitte. Nevnte anbefalinger skal legges til grunn i forbindelse med gjennomføringen av slike besøk.

2.4 Særskilt om besøk fra helsepersonell

Det fremgår av § 1 tredje ledd at bestemmelsen ikke kan begrunne nektelse av ev. besøk fra eksterne helsetjenester. Innsattes tilgang til helsetjenester kan altså ikke begrenses av bestemmelsen.

3. Gjennomføring av straff med elektronisk kontroll utenfor fengsel

§ 2 Gjennomføring av straff med elektronisk kontroll utenfor fengsel

Dersom den idømte ubetingede fengselsstraffen eller resterende tid frem til forventet løslatelse er inntil 6 måneder, og øvrige vilkår etter straffegjennomføringsloven § 16 tredje til åttende ledd og forskrift av 22. februar 2002 nr. 183 kapittel 7 er oppfylt, kan straffen gjennomføres utenfor fengsel når det settes vilkår om at domfelte skal være undergitt elektronisk kontroll.

3.1 Utvidelse av gjennomføringstid

Forskriften § 2 innebærer at den begrensningen til idømt eller resterende straff på fire måneder som ligger i straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd første punktum, endres til seks måneder. Samme utvidelse er vedtatt av Stortinget ved lov 20. desember 2019 nr. 105, men foreløpig ikke satt i kraft og er derfor inntatt i forskriften.

3.2 Bruk av videosamtaler

Det er utviklet en videosamtaleløsning som kan benyttes under straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Løsningen kan dekke funksjonalitet for oppfølging av domfelte hvor manuelle kontroller og samtaler ikke kan gjennomføres grunnet smittehensyn. Domfelte må godta bruk av videosamtaleløsning under straffegjennomføringen. Løsningen forventes å kunne tas i bruk medio april 2020, og KDI vil komme med nærmere beskrivelse av ordningen.

3.3 Krav til sysselsetting

Krav til sysselsetting etter straffegjennomføringsforskriften § 7-4 andre ledd kan fravikes dersom dette ikke er mulig å opprettholde under hele eller deler av gjennomføringen. Dersom sysselsetting er mulig på et senere tidspunkt under gjennomføringen skal dette etableres eller gjenopptas så raskt dette lar seg gjøre.

Det vises for øvrig til direktoratets brev av 15. mars 2020 vedrørende nye, midlertidige regler for straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

3.4 Behandling av nye og tidligere søknader

Søknader om straffegjennomføring med elektronisk kontroll som er under behandling skal behandles etter de nye midlertidige reglene. Domfelte som har fått avslag på bakgrunn av domslengde kan fremme ny søknad og få denne vurdert etter forskriften § 2. Enhetene oppfordres til å informere mulige kandidater om adgangen til å søke på nytt etter de nye midlertidige reglene.

4. Elektroniske kontrolltiltak som vilkår for prøveløslatelse fra fengselsstraff

§ 3 Elektroniske kontrolltiltak som vilkår ved prøveløslatelse fra fengselsstraff

Dersom det fremstår som nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig prøveløslatelse, kan kriminalomsorgen fastsette at den som prøveløslates fra fengselsstraff skal være underlagt elektroniske kontrolltiltak. Straffegjennomføringsloven §§ 43 og 44 gjelder tilsvarende. Prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak er bare aktuelt dersom domfelte godtar de krav og vilkår som kriminalomsorgen fastsetter for prøveløslatelsen, og domfelte har en bolig som er egnet for kontrolltiltak. For kontrolltiltak i domfeltes bolig er det også en forutsetning at alle samboende over 18 år samtykker til kontrolltiltakene. Kriminalomsorgsdirektoratet gir nærmere retningslinjer for prøveløslatelse etter bestemmelsen her.

4.1 Adgangen til å innvilge prøveløslatelse med vilkår om elektroniske kontrolltiltak

Straffegjennomføringsloven §§ 41 følgende har regler om prøveløslatelse etter utholdt to tredjedeler (og minst 60 dager) av idømt straff. Etter lovens § 43 kan kriminalomsorgen oppstille ulike typer av vilkår for prøveløslatelse dersom dette anses nødvendig for å gjennomføre prøveløslatelsen på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte.

Oppregningen i lovens § 43 annet ledd av mulige vilkår, omfatter ikke at den domfelte underlegges elektroniske kontrolltiltak som fotlenke med eller uten sporing, fjernalkoholtest og videosamtale mv. Forskriften § 3 åpner imidlertid for at en domfelt kan innvilges prøveløslatelse med vilkår om at vedkommende underlegges elektroniske kontrolltiltak. Formålet med bestemmelsen er å redusere den sikkerhetsmessige risikoen ved prøveløslatelse, og å gi mulighet til å gjennomføre prøveløslatelse i tilfeller der dette ikke ville vært sikkerhetsmessig forsvarlig uten elektroniske kontrolltiltak. Videre vil bestemmelsen også bidra til å redusere kapasiteten i fengslene slik at man kan hindre smittefare og spredning, særlig ved de enhetene hvor flere innsatte deler rom.

Kriminalomsorgen har pr. i dag kun tilgjengelig lenker med radiofrekvens (RF) teknologi. Videosamtaleløsningen vil være tilgjengelig medio april. KDI vil komme med informasjon når andre typer teknologi er tilgjengelig for bruk i kriminalomsorgen.

Adgangen omfatter «fengselsstraff». Forvaringsdømte er altså ikke omfattet av adgangen til å innvilge prøveløslatelse med vilkår om elektroniske kontrolltiltak etter forskriften § 3.

4.2 Forholdet til straffegjennomføringsloven §§ 43 og 44

I forskriften § 3 annet punktum er det tatt inn en henvisning til straffegjennomføringsloven §§ 43 og 44. Henvisningen er tatt inn for å tydeliggjøre at prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak skal være underlagt det samme regelverket som prøveløslatelse under andre typer vilkår. Dette betyr at lovens §§ 43 og 44 gjelder ved prøveløslatelse med vilkår om elektroniske kontrolltiltak.

Lovbestemmelsene i §§ 43 og 44 med tilhørende forskrift og retningslinjer gjelder tilsvarende ved vurdering av prøveløslatelse etter forskriften § 3.

4.3 Øvrige forutsetninger for prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak

Forskriften § 3 tredje og fjerde punktum har i realiteten samme innhold som dagens forskrift om straffegjennomføring § 7-3 første til tredje ledd. De aktuelle vilkårene er grunnleggende for at prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak skal være aktuelt. Dette innebærer at domfelte som innvilges prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak må godta de krav og vilkår som kriminalomsorgen fastsetter for straffegjennomføringen. Videre må domfelte ha tilgang til egnet bolig med innlagt elektrisitet og mulighet for telefonforbindelse. Med egnet telefonforbindelse menes tilfredsstillende mobiltelefondekning for det kontrollutstyret som kriminalomsorgen benytter. Domfelte må videre være villig til å motta besøk i bolig av kriminalomsorgen eller andre som kriminalomsorgen bemyndiger. Enn videre er det en forutsetning at alle samboende over 18 år samtykker til at domfelte innvilges s innvilges prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak.

Det skal sees hen til brev av 15. mars 2020 vedrørende nye, midlertidige regler for straffegjennomføring med elektronisk kontroll, som angir nærmere om hvordan blant annet kontroll i bolig skal foregå.

5. Straffavbrudd

§ 4 Straffavbrudd

Kriminalomsorgen kan beslutte at straffen skal avbrytes inntil én måned dersom hensynet til kapasiteten i kriminalomsorgen krever det, og hverken sikkerhetsmessige hensyn eller særskilte hensyn til den domfeltes rehabilitering taler imot. Dersom kapasiteten i kriminalomsorgen krever det, kan beslutningen fornyes. Det skal ikke besluttes straffavbrytelse etter bestemmelsen her dersom den domfelte ikke har egen bolig.

5.1 Utvidet adgang for kriminalomsorgen til å beslutte straffavbrudd

Straffegjennomføringsloven § 35 åpner for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd i tilfeller der domfeltes helsetilstand tilsier det, eller det for øvrig foreligger særlig tungtveiende grunner som ikke kan avhjelpes på annen måte. Bestemmelsen er primært innrettet mot de tilfeller der det er forhold på den domfeltes side som tilsier at straffegjennomføringen avbrytes.

Formålet med forskriften § 4 er å få en tydelig hjemmel for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd også i tilfeller der det er forhold på kriminalomsorgens side som krever dette. Bestemmelsen er ment å kunne anvendes dersom det blir nødvendig å redusere belegget i fengsel utover det som kan ivaretas på annen måte.

Som en motvekt til at straffavbrudd etter denne bestemmelsen vil kunne medføre uforutsigbarhet for domfelte, er det fastsatt at en slik beslutning skal begrenses tidsmessig til maksimalt én måned. Ut fra de behovene som Covid-19-utbruddet kan gi, kan imidlertid beslutningen forlenges.

5.2 Momenter ved vurderingen

Ved vurderingen bør den domfeltes eget ønske veie meget tungt, men et ønske om å gjennomføre straffen uten avbrudd vil etter bestemmelsen ikke være *avgjørende* for at straffavbrudd ikke kan besluttes.

Det følger av forskriften § 4 at dersom det foreligger særskilte hensyn til den domfeltes rehabilitering, eller den domfelte ikke har egen bolig, skal det ikke besluttes straffavbrudd. Med «særskilte hensyn» menes at det er forhold knyttet til den enkelte domfelte som taler imot straffavbrudd i den konkrete sak, eksempelvis at vedkommende har tilsagn om behandlingsplass, jobb eller studieplass fra et angitt tidspunkt, og det er fare for at behandlingsplassen, jobben eller studieplassen vil gå tapt dersom straffegjennomføringen strekker ut i tid på grunn av straffavbrudd foranlediget av forhold utenfor den domfelte selv.

Den helt generelle ulempen som alltid vil knytte seg til at det tar tid å få gjennomført straffen, vil ikke stå i veien for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd etter forskriften § 4.

Det fremgår av forskriftsbestemmelsen at det ikke er aktuelt å innvilge straffavbrudd dersom sikkerhetsmessige hensyn taler imot det. Det skal ved vurderingen særlig legges vekt på om det er grunn til å anta at domfelte vil begå ny straffbar handling under avbruddet, unndra seg gjennomføringen ved å utebli etter endt avbrudd eller bryte forutsetninger og avbruddsvilkår eller misbruke avbruddet på annet måte.

Videre bør det unngås straffavbrudd i tilfeller der den domfelte ikke har lovlig opphold i riket.

5.3 Særstilt om straffavbrudd for domfelte som gjennomfører straff i samfunnet

Forskriften § 4 inneholder kun en henvisning til straffegjennomføringsloven § 35.

Kriminalomsorgen har erfart at det har vært helt nødvendig med straffavbrudd også for domfelte som gjennomfører straff i samfunnet grunnet fare for smittespredning, samt driftsstans hos flertallet av oppdragsgiverne.

Straffegjennomføringsloven § 57 og tilhørende forskrift § 5-3 første ledd gir hjemmel for å beslutte straffavbrudd i saker om samfunnsstraff og bøteteneste. Forskrift om ruspåvirket kjøring § 12 gir hjemmel for å beslutte straffavbrudd for domfelte som gjennomfører program mot ruspåvirket kjøring. Bestemmelsen i forskriften § 4 gis tilsvarende anvendelse for domfelte som gjennomfører straff i samfunnet.

Det foreligger ikke hjemmel for straffavbrudd i saker som gjelder narkotikaprogram med domstolskontroll (ND), slik at det er kun en ny rettskraftig dom som opphever en ND-dom. Det må derfor om nødvendig gjøres endringer i domfeltes gjennomføringsplan, slik at gjennomføringen ikke medfører noen smittefare, jf. direktoratets brev til kriminalomsorgens regioner av 18. mars 2020 om midlertidige tiltak for å redusere smittefaren og forsinke smittespredning under straffegjennomføring i samfunnet.

5.4 Særskilt om varsling til fornærmede eller dennes etterlatte

Straffegjennomføringsloven § 7 b gir en samlet henvisning til lovbestemmelser om varsel til fornærmede eller dennes etterlatte om avgjørelser etter straffegjennomføringsloven og straffeloven. Bestemmelsen med tilhørende retningslinjer kommer til anvendelse også ved beslutning om straffavbrudd etter forskriften § 4.

5.5 Særskilt om avgjørelsesmyndighet

Utgangspunktet etter straffegjennomføringsforskriften § 3-3 er at avbrudd gis i en bestemt periode av inntil 4 uker, og kan senere forlenges én gang med inntil 4 uker. Innvilgelse av søknad om ytterligere forlengelse kan gis av nærmeste overordnede nivå. I særlige unntakstilfeller kan overordnet nivå innvilge avbrudd for en ubestemt periode.

Etter forskriften § 4 er beslutningsmyndigheten lagt til «kriminalomsorgen». For å avhjelpe konsekvensene av Covid-19, gis lokalt nivå myndighet til å fornye straffavbrudd gjentatte ganger etter forskriften § 4. Lokalt nivå kan imidlertid ikke innvilge straffavbrudd for en ubestemt periode. Straffen kan kun avbrytes inntil én måned pr. beslutning.

5.6 Særskilt om avkortning av straffen

Utgangspunktet er at antall døgn eller uker avbrudd legges til opprinnelig beregnet gjenstående straffegjennomføringstid. Tilsvarende gjelder ved straffavbrudd etter § 4 i forskriften.

6. Ikrafttredelse og varighet

Rundskrivet trer i kraft straks og gjelder inntil den midlertidige ordningen oppheves.

Med hilsen

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør

Tom A. Enger
avdelingsdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.